

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

УДК 811.111'255:81'37

DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2026.3.1/30>**Бялик В. Д.**<https://orcid.org/0000-0001-7428-7145>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Лелет П. Р.<https://orcid.org/0009-0003-3349-763>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ *LOVE*/КОХАННЯ У ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ ТА ЙОГО ВІДТВОРЕННЯ У ПЕРЕКЛАДІ

Статтю присвячено комплексному аналізу вербалізації концепту LOVE в англomовному художньому дискурсі та особливостям його відтворення в українському перекладі як концепту КОХАННЯ. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю осмислення концептів емоційної сфери як багатовимірних когнітивно-аксіологічних структур, що формують індивідуальну та колективну мовну картину світу. Метою роботи є виявлення мовних засобів репрезентації концепту LOVE в оригінальному тексті та встановлення закономірностей перекладацьких рішень, спрямованих на збереження його семантичних, образних та ціннісних складників для відтворення концепту КОХАННЯ.

Методологічну основу становлять положення когнітивної лінгвістики, теорії концепту, дискурс-аналізу та перекладознавства. У роботі використано методи концептуального моделювання, контекстуально-інтерпретаційного аналізу, компонентного аналізу лексичних одиниць, а також зіставний аналіз перекладацьких трансформацій. Установлено, що концепт LOVE/КОХАННЯ вербалізується через розгалужену систему лексичних номінацій (love, affection, devotion, passion, tenderness), усталені словосполучення та індивідуально-авторські метафоричні моделі (LOVE AS JOURNEY, LOVE AS FORCE, LOVE AS FATE, LOVE AS LOSS, LOVE AS BODILY EXPERIENCE). У статті запропоновано семантичну класифікацію мовних маркерів, пов'язаних із концептом КОХАННЯ, та виокремлено домінуючі концептуальні моделі, зокрема "КОХАННЯ ЯК ШЛЯХ", "КОХАННЯ ЯК СИЛА", "КОХАННЯ ЯК ДОЛЯ", "КОХАННЯ ЯК ВТРАТА", "КОХАННЯ ЯК ТІЛЕСНИЙ ДОСВІД". Особливу роль відіграють емоційно забарвлені прикметники, дієслова внутрішнього стану та синтаксичні конструкції інтенсифікації, які формують експресивний потенціал тексту.

З'ясовано, що в процесі перекладу застосовуються такі трансформації, як модуляція, конкретизація, генералізація, компенсація та експлікація, що впливають на інтенсивність емоційного впливу, культурні конотації та аксіологічну спрямованість концепту. Зроблено висновки, що адекватне відтворення LOVE/КОХАННЯ передбачає врахування не лише семантичної еквівалентності, а й когнітивних і культурних параметрів обох мовних спільнот.

Ключові слова: *концепт LOVE/КОХАННЯ, художній дискурс, переклад, перекладацькі трансформації, когнітивна лінгвістика, аксіологія.*

Постановка проблеми. Сучасна лінгвістика розвивається в межах антропоцентричної наукової парадигми, у якій мова розглядається як інструмент репрезентації людського досвіду, мислення та емоцій. У цьому контексті осо-

бливого значення набуває поняття концепту, що інтерпретується як ментальна одиниця колективної та індивідуальної свідомості, яка структурує знання про світ і фіксується у мовних формах [8, с. 73; 9, с. 27; 10, с. 64].

© Бялик В. Д., Лелет П. Р., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0



Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність дослідження зумовлена зростанням інтересу сучасної лінгвістики [1; 2] та перекладознавства [6; 7; 3] до когнітивно-дискурсивних аспектів художнього тексту, зокрема до вивчення механізмів вербалізації та трансформації базових емоційних концептів, серед яких концепт LOVE є важливим, оскільки належить до універсальних категорій людського досвіду.

Особливої ваги набуває дослідження цього концепту в художньому перекладі, оскільки переклад не лише відтворює зміст оригіналу, а й здійснює когнітивну адаптацію смислів відповідно до концептосфери цільової аудиторії. У цьому контексті актуальним є вивчення перекладацьких трансформацій, які впливають на структуру, образність та емоційну інтенсивність концепту КОХАННЯ, а також на формування читацької інтерпретації.

Крім того, недостатня розробленість питання взаємодії когнітивних моделей, метафоричних структур і перекладацьких стратегій у сучасному художньому дискурсі зумовлює потребу в системному аналізі цих явищ. Таким чином, дослідження спрямоване на поглиблення теоретичних засад когнітивного перекладознавства та має практичну цінність для вдосконалення стратегій перекладу художніх текстів.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення мовних засобів репрезентації концепту LOVE в оригінальному тексті, дослідження когнітивних наслідків перекладацьких трансформацій концепту LOVE та визначення їхнього впливу на інтерпретацію художнього дискурсу. Така мета передбачає виконання низки **завдань**, які складають предмет дослідження, як-от: окреслити теоретичні засади дослідження концепту LOVE/КОХАННЯ у межах сучасної когнітивної лінгвістики, лінгвокультурології та перекладознавства; визначити особливості вербалізації концепту LOVE у художньому дискурсі роману *The Best of Me* [12], встановивши основні мовні засоби його репрезентації (лексичні, стилістичні та ідіоматичні одиниці); проаналізувати структурні компоненти концепту LOVE, зокрема його образно-метафоричний, емоційно-оцінний та прагматичний складники у художньому тексті; виявити ключові семантичні поля та концептуальні метафори, через які у творі моделюється уявлення про кохання як емоційно-психологічний та соціокультурний феномен; здійснити зіставний аналіз вербалізації концепту LOVE в англomовному оригіналі та його репрезентації в українському перекладі роману «Найкраще в мені»;

визначити перекладацькі стратегії та трансформації, використані для відтворення мовних засобів репрезентації концепту LOVE/КОХАННЯ в українській перекладній версії; оцінити ступінь адекватності та функціонально-стилістичної еквівалентності перекладу у відтворенні емоційно-образного потенціалу концепту LOVE в українському лінгвокультурному просторі; встановити особливості міжкультурної трансформації концепту LOVE/КОХАННЯ, що виникають у процесі перекладу художнього тексту.

Роман *“The Best of Me”* Ніколаса Спаркса [12] обрано **об’єктом** аналізу не випадково, оскільки він належить до корпусу сучасної англomовної романтичної прози, у межах якої тема кохання функціонує як провідна смислова домінанта художнього наративу. У центрі сюжетної структури твору перебуває історія взаємин Довсона Коула (Dawson Cole) та Аманди Кольєр (Amanda Collier), що набула широкого читацького резонансу, засвідченого статусом бестселера та подальшою екранізацією. Екранізована версія роману, у якій головні ролі виконали Джеймс Марсден (James Marsden) та Мішель Монаган (Michelle Monaghan), сприяла розширенню культурного впливу твору та популяризації його наративної моделі любовної історії.

Особливий інтерес для перекладознавчого аналізу становить український переклад роману під назвою «Найкраще в мені», здійснений Ольгою Любарською та опублікований у 2013 році у харківському видавництві «Клуб Сімейного Дозвілля» [4]. Зіставлення оригінального тексту та його перекладної версії створює продуктивне підґрунтя для дослідження особливостей відтворення мовних засобів, що репрезентують концепт кохання, у різних лінгвокультурних системах. У цьому контексті переклад постає як важливий інструмент міжкультурної комунікації, що дає змогу простежити трансформації змісту твору та способи адаптації образно-емоційного потенціалу англomовного тексту в українському культурномовному середовищі.

Дослідження виконано на **матеріалі** роману *The Best of Me* [12] Ніколаса Спаркса, що репрезентує емоційно насичений тип художнього дискурсу, у межах якого концепт LOVE виступає домінантним смислотворчим компонентом. Методологічною основою проведеного дослідження є поєднання положень когнітивної лінгвістики, теорії концепту, дискурс-аналізу та сучасного перекладознавства.

Такий інтегрований підхід дозволяє розглядати концепт LOVE не лише як семантичну оди-

ницю, а й як складну когнітивно-дискурсивну конструкцію, що реалізується у тексті через систему мовних засобів, образних моделей і наративних стратегій. Застосування цих методів дає змогу реконструювати структуру концепту, визначити його домінуючі смислові компоненти та простежити механізми його художньої вербалізації.

Отже, в теоретико-методологічному плані дослідження спирається на теорію концепту як ментально-культурної одиниці, що має ядерно-периферійну структуру; положення когнітивної семантики щодо метафоричного моделювання (LOVE AS JOURNEY, LOVE AS FORCE тощо); принципи аксіологічного аналізу мовних одиниць; класифікації перекладацьких трансформацій (модуляція, конкретизація, генералізація, експлікація, компенсація).

У художньому дискурсі дослідження концепту LOVE передбачає аналіз взаємодії мовних, когнітивних і культурних чинників, що забезпечують його репрезентацію. Такий підхід відкриває можливість глибшого розуміння не лише семантики емоційних концептів, а й ролі мови у формуванні художньої картини світу.

З іншого боку, концепт LOVE в українському перекладі відтворюється як концепт КОХАННЯ, а його вербальні маркери є об'єктом аналізу для перекладача.

У роботі використано комплекс взаємодоповнювальних **методів**: метод суцільної вибірки для відбору фрагментів роману, що містять вербалізатори (мовні маркери) концепту LOVE (*love, devotion, passion, tenderness, forever* тощо); концептуальний аналіз для моделювання структури концепту (ядро, ближня та дальня периферія); контекстуально-інтерпретаційний аналіз для встановлення функційно-прагматичної ролі лексем у конкретних епізодах та концептуальних моделях; компонентний аналіз для визначення семантичних відтінків лексичних одиниць; зіставний перекладознавчий аналіз для виявлення типів трансформацій при передачі концепту українською мовою; елементи кількісного аналізу для встановлення частотності ключових номінацій.

Дослідження здійснювалося у кілька етапів:

Перший етап – формування корпусу текстових фрагментів роману, що репрезентують концепт LOVE. Було виокремлено 136 контекстів (текстових фрагментів) із прямими та опосередкованими вербалізаторами.

Другий етап – структурно-семантичне групування лексем за ядром (*love, loving*), ближньою периферією (*devotion, passion, affection*) та мета-

форичними моделями (*journey, force, fate, loss, bodily experience*).

Третій етап – аналіз українських відповідників та встановлення перекладацьких трансформацій, що застосовуються для передачі семантичних і прагматичних характеристик концепту.

Четвертий етап – інтерпретація когнітивних наслідків перекладацьких змін, зокрема впливу на емоційну інтенсивність, часову перспективу та аксіологічну спрямованість тексту.

Виклад основного матеріалу. У когнітивній лінгвістиці концепт розглядається як багаторівнева структура, що включає образний (образна схема, метафорика), поняттєвий (ядро його змісту) та ціннісний (оцінно-емотивний, прагматичний) компоненти [2, с. 103]. Поняттєвий зміст концепту якнайкраще відбивається в словникових дефініціях. Так, при розгляді англійського концепту LOVE та українського КОХАННЯ можемо простежити як спільні, так і певні відмінності уже на поняттєвому рівні, який виступає ядром концепту [1, с. 64]. Це впливає із дефініцій у тлумачних словниках, які вказують на прототипові характеристики відповідних концептів. Більше того, в українській лінгвокультурі маємо справу не з одним найменуванням цього концепту, а з двома – КОХАННЯ і ЛЮБОВ. Серед основних характеристик концепту LOVE знаходимо: "*strong affection for another arising out of kinship or personal ties; attraction based on sexual desire: affection and tenderness felt by lovers; affection based on admiration, benevolence, or common interests; the object of attachment, devotion, or admiration; unselfish loyal and benevolent concern for the good of another; sexual intercourse; a score of zero (as in tennis)*" [11]. Український тлумачний словник трактує поняття ЛЮБОВ як "*почуття глибокої сердечної прихильності до особи іншої статі; те саме, що й кохання; той, кого люблять; інтимні стосунки з особою іншої статі; глибока повага; шанобливе ставлення до людини; глибока приязнь, викликана родинними зв'язками; стосунки між чоловіком і жінкою, викликані сердечною прихильністю; інтимні стосунки з особою іншої статі*" [5], а поняття КОХАННЯ як "*почуття глибокої сердечної прихильності до особи іншої статі; особа, що викликає таке почуття; кохана людина; те саме, що й любов*" (Український тлумачний словник онлайн). Як бачимо, у багатьох випадках ці два поняття в українській лінгвокультурі є взаємопов'язаними і синонімічними, але КОХАННЯ в українській мові асоціюється частіше із чуттєвою сферою людини, почуттями

та пристрастями, акцентує увагу на романтичних стосунках. Це, на нашу думку, є важливим для романтичного нарративу взагалі та змісту аналізованого твору, зокрема. Отже, надалі в нашому дослідженні обмежимося розглядом тільки концепту КОХАННЯ для української лінгвокультури.

У художньому дискурсі концепт LOVE виконує не лише номінативну, а й текстотворчу функцію, оскільки він формує сюжетні конфлікти, мотивує поведінку персонажів і структурує емоційний простір твору.

Вважаємо, що його мовна реалізація відбувається через систему лексичних одиниць, фразеологізмів, метафор, синтаксичних моделей та дискурсивних стратегій. Особливу роль у репрезентації емоційних концептів відіграє **концептуальна метафора** [10, с. 84], яка дозволяє осмислювати абстрактні почуття через конкретний тілесний і просторовий досвід. Так, любов у мовленні часто інтерпретується як шлях, сила, доля, пожертва або втрата, що демонструє когнітивну природу емоційної семантики.

Концепт LOVE є, передовсім, лінгвокультурним концептом, за замовчуванням, оскільки передає вербалізований смисл “мови” культури соціуму, якому він притаманний. У різних культурних середовищах його реалізація значною мірою детермінується особливостями лінгвокультури індивіда. Цей факт є важливим у перекладознавчій практиці, коли на перший план виступає адекватне відтворення концепту вербальними засобами у приймаючій культурі. Відтак перекладацькі трансформації, які змінюють мовну форму репрезентації LOVE, неминуче впливають на когнітивне моделювання цього концепту у свідомості читача. У сучасній лінгвістиці художнього тексту переклад розглядається не лише як мовна репрезентація змісту, а й як процес реконструкції концептосфери твору. Особливо це стосується емоційних концептів, які формують смислове ядро художнього дискурсу, до якого належить і концепт LOVE.

Мовна організація аналізованого тексту характеризується високим ступенем лексичної насиченості: мовні засоби виступають важливим засобом вербалізації емоційної напруги, репрезентації внутрішніх переживань персонажів і динаміки розвитку міжособистісних взаємин протагоністів твору. Така мовна специфіка формує своєрідний мовний простір художнього тексту, у якому відображено складну палітру почуттів, психологічних конфліктів і комунікативних стратегій героїв.

На базовому рівні, який складає його ядро, концепт LOVE вербалізується через прямі номінації

(*love, loved, loving, lover, in love*), однак значно важливішими є контекстуальні маркери, що розкривають його смислові відтінки, які охоплюють його периферію (ближню і дальню). У тексті часто використовуються дієслова емоційного стану (*to need, to miss, to hold on, to remember*), які актуалізують любов як тривалий психологічний зв'язок.

Важливу роль у вербалізації концепту LOVE відіграють синтаксичні структури. У романі часто використовуються короткі емоційні речення, паузи, повтори та риторичні питання, які передають психологічну напругу й внутрішні переживання персонажів.

Вербалізація концепту LOVE мовними засобами у досліджуваному творі експліцитно представлена нижче (див. табл. 1).

Таблиця 1

Лінгвістичні засоби вербалізації концепту LOVE

Рівень	Мовні засоби
Лексичний	love, heart, destiny, path, memory
Фразеологічний	fall in love, meant to be, come back to
Стилістичний	метафора, антитеза, символіка
Синтаксичний	емоційні прості речення, складнопідрядні структури, афористичні вирази

Моделювання структури концепту за польовим принципом (ядро, ближня і дальня периферія) передбачає врахування не тільки власне мовних засобів, але й метафоричних моделей, які репрезентують концепт LOVE, а саме: *LOVE AS JOURNEY, LOVE AS FORCE, LOVE AS FATE, LOVE AS LOSS, LOVE AS BODILY EXPERIENCE*. Якщо прямі номінації (*love, lover, devotion, passion, relationship, affection, beloved*) складають ядро концепту LOVE, то метафоричні моделі також репрезентовані мовними засобами (вербальними маркерами) і формують його периферію. Таким чином, ближню периферію конституюють такі метафоричні моделі, як: *LOVE AS JOURNEY (path, road, return, together), LOVE AS FORCE (pull, power, attraction, emotional intensity), LOVE AS FATE (destiny, meant to be, inevitability), LOVE AS LOSS (memory, nostalgia, pain, absence), LOVE AS BODILY EXPERIENCE (heart, breath, touch, warmth)*.

Експліцитно когнітивну структуру концепту LOVE можна представити у вигляді схеми (див. рис. 1).

Кожна із цих найбільш репрезентативних концептуальних метафоричних моделей реалізується

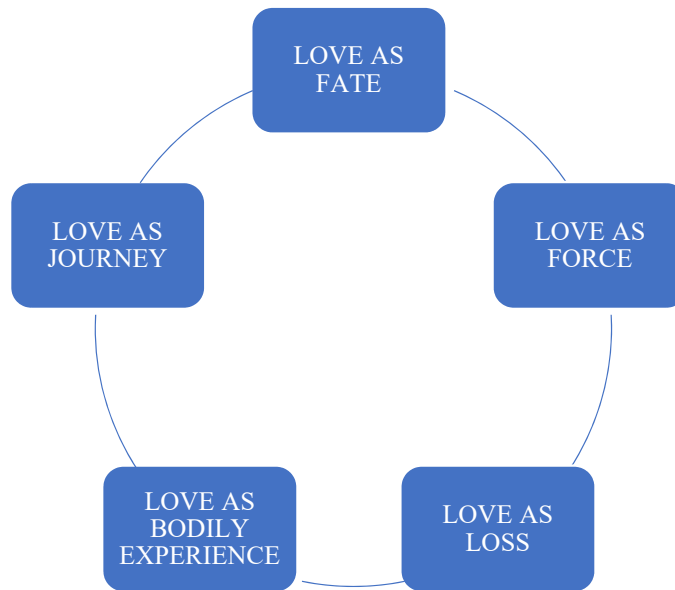


Рис. 1. Когнітивна структура концепту LOVE

через систему вербальних маркерів на різних рівнях мови. Так, концептуальна модель *LOVE AS JOURNEY* вказує на те, що концептуалізується як спільний життєвий шлях, де персонажі можуть розходитися, але знову «повертатися» один до одного. Любов персонажів осмислюється як тривалий рух, що включає розлуку, повернення та духовне зростання. У тексті зустрічаються образи дороги, подорожі та перетину життєвих шляхів.

“They had taken different paths, but somehow their lives led them back.” [12, с. 76].

“Their story came full circle.” [12, с. 81].

Синтаксичні засоби для цієї моделі включають складнопідрядні речення з часовими та умовними відношеннями, конструкції *lead back, come back, find the way*, тощо:

“Life led them back to each other” [12, с. 79].

Стилістичні засоби представлені концептуальною метафорою руху, символікою дороги:

“They walked the same road again” [12, с. 83].

Модель *LOVE AS FORCE* охоплює такі лексичні засоби, як *pull, power, force, irresistible, stronger*, тощо:

“He felt an irresistible pull toward Amanda.” [12, с. 17].

Як бачимо, кохання тут постає як потужна сила, яка керує поведінкою людини та не піддається раціональному контролю. Синтаксична структура цієї моделі характеризується простими емоційно насиченими реченнями, конструкціями з дієсловами відчуття (*feel, draw, pull*):

“Everything stronger than reason drew him.” [12, с. 26].

Серед стилістичних засобів цієї моделі подибуємо метафору фізичної сили, емоційну інтенсифікацію:

“The feeling overwhelmed him.” [12, с. 143].

Модель *LOVE AS FATE* характеризується такими лексичними одиницями, як *destiny, meant to be, forever, inevitable*:

“Some loves are meant to last forever.” [12, с. 284].

Кохання подається як визначене долею, що не залежить від соціальних обставин, що узгоджується з наявністю фаталістичної метафори, афористичними висловами в стилістичному плані.

“Their love was written in the stars.” [12, с. 148].

Синтаксичні особливості цієї моделі здебільшого представлені узагальнювальними конструкціями:

“Their connection felt inevitable.” [12, с. 84].

Модель *LOVE AS LOSS* налічує серед лексичних засобів такі одиниці, як *loss, memory, pain, absence, regret*:

“Her memory never left him.” [12, с. 187].

“Loving her had always come with a quiet pain.” [12, с. 286].

Кохання у романі нерідко поєднується з ностальгією, втраченою можливістю і болем розлуки.

“Time could not erase what they had.” [12, с. 152].

У стилістичному аспекті кохання у творі виступає як емоційна антитеза:

“Her memory never left him.” [12, с. 187].

Синтаксична структура цієї моделі представлена складними реченнями з причинно-наслідковими зв'язками, риторичною інтонацією:

“He felt emptiness without her, but loving her carried pain.” [12, с. 127].

Модель LOVE AS BODILY EXPERIENCE визначається такими лексичними засобами, як: *heart, breath, touch, warmth, heartbeat*:

“*His heart began to race when he saw her.*” [12, с. 263].

Емоційне переживання кохання вербалізується через тілесні реакції, які стилістично передаються через соматичні метафори, метонімію (*heart* = почуття):

“*Her touch warmed him.*” [12, с. 92].

“*That was love, and he felt it in his chest.*” [12, с. 238].

Синтаксис цієї моделі виражається короткими емоційними реченнями, описом фізіологічних реакцій:

“*His breath caught him.*” [12, с. 37].

Отже, вербалізація концепту LOVE у романі здійснюється через складну систему мовних маркерів, де поєднуються прямі номінації, метафоричні моделі, синтаксичні структури та стилістичні особливості. На основі вибірки фрагментів художнього дискурсу роману можна виділити основні семантичні групи маркерів, що вербалізують концепт LOVE (див. табл. 2).

Як свідчать дані табл. 2, найчастотнішими є соматичні маркери (30%), що свідчить про тілесну концептуалізацію любові. Почуття репрезентується через фізіологічні реакції персонажів. Другою за продуктивністю є модель LOVE AS JOURNEY, де кохання осмислюється як життєвий шлях персонажів. LOVE AS FORCE підкреслює неконтрольованість емоцій та їхню психологічну інтенсивність. LOVE AS FATE реалізує романтичну ідею доленості почуття. LOVE AS LOSS відображає важливу для наративу тему ностальгії, втрати та пам'яті. Таким чином, художній дискурс роману *The Best of Me* характеризується багаторівневою вербалізацією концепту LOVE, що здійснюється через поєднання лексичних, стилістичних і синтаксичних засобів. Найпродуктивнішими виступають соматичні метафори та метафори руху, які формують когнітивну модель кохання як емоційного досвіду, життєвого шляху та внутрішньої сили.

У процесі перекладу художнього тексту концепт LOVE зазнає системних трансформацій, унаслідок чого в цільовому тексті він репрезентується як концепт КОХАННЯ. Такі зміни зумовлені відмінностями між мовними системами, культурно детермінованими моделями емоційності та стилістичними нормами рецептивної аудиторії. Порівняльний аналіз оригіналу та українського перекладу дозволяє виокремити низку домінантних типів перекладацьких трансформацій.

У випадках, коли англійський вислів має усталений український відповідник, перекладачка застосовує повну або майже повну фразеологічну еквівалентність. Наприклад, вирази на позначення глибокої прихильності чи внутрішнього зв'язку передаються через традиційні українські конструкції (*кохати всім серцем, бути нерозлучними*), що дозволяє зберегти емоційну інтенсивність вислову:

“*I loved you with all my heart*” [12, с. 293].

“*Я кохав тебе всім серцем*” [4, с. 302].

Тут використано повний фразеологічний відповідник. Метафора серця як осередку почуттів є універсальною, тому переклад відтворює як зміст, так і образ. Такі випадки демонструють, що базові культурні моделі любові є універсальними та легко переносяться між мовами.

Досить поширеною є трансформація, коли зберігається загальний смисл, але змінюється образна основа вислову. Англійські метафори, побудовані на динамічних діях або фізичних образах, у перекладі нерідко замінюються більш психологізованими формами.

“*My love for you never faded*” [12, с. 187]. (образ любові як кольору/світла, що тьмяніє)

“*Моє кохання до тебе ніколи не згасало*” [4, с. 196].

Англійський дієслівний образ *fade* передано іншим метафоричним полем, а саме згасанням світла. Смисл збережено, але змінено образну основу.

Унаслідок цього любов в українському тексті частіше постає як внутрішній стан, а не як активна сила чи рух. Подібні трансформації свідчать про

Таблиця 2

Мовні маркери концепту LOVE

Маркери	Приклади	Частка
Соматичні маркери	heart, breath, touch, chest	30%
Маркери руху/шляху	Path, road, lead, return	22%
Емоційні маркери	pain, memory, longing	18%
Маркери сили	Pull, power, draw, overwhelm	16%
Маркери долі	Destiny, meant to be, inevitable	14%

адаптацію тексту до традиційної української літературної моделі емоційної стриманості.

В окремих випадках метафоричність оригіналу зменшується або зникає. Образні конструкції можуть передаватися нейтральними описами почуттів, що підсилює ясність змісту, але водночас послаблює художню експресію.

“She carried his love like a wound” [12, с. 174].
(любов як тілесна травма)

“Вона болісно переживала його кохання” [4, с. 183].

Метафора рани нейтралізована й замінена психологічним описом. Переклад стає менш тілесним і більш внутрішнім за характером. Така стратегія характерна для складних авторських метафор, які могли б сприйматися як неприродні або стилістично перевантажені в українському тексті.

Найцікавішою є трансформація, коли переклад не просто передає зміст, а змінює концептуальний акцент вислову. У таких випадках любов із категорії дії чи події переходить у сферу пам'яті, морального вибору або внутрішнього досвіду.

“Their love had shaped the course of their lives” [12, с. 128]. (любов як сила, що керує рухом).

“Їхнє кохання визначило їхню долю” [4, с. 136].

Замість образу руху (*course*) використано концепт долі. У перекладі любов постає не як сила, а як життєвий вибір або призначення. Подібні зміни не руйнують авторську ідею, але створюють інший емоційний фокус: перекладений текст виглядає більш рефлексивним і менш драматичним.

Коли окремі метафори не можуть бути відтворені без втрати природності, перекладачка компенсує їх у сусідніх фрагментах тексту, посилюючи емоційність лексичними або синтаксичними засобами. Наприклад, нейтралізація образу в одному реченні може супроводжуватися додатковими епітетами чи повтором у наступному, що відновлює загальний емоційний тон.

“He felt her love surround him” [12, с. 74].

“Він відчував, як її ніжне кохання огортає його теплом” [4, с. 83].

У перекладі додано епітети (*ніжне, теплом*), які компенсують втрату простоти оригіналу та підсилюють емоційність сцени.

Отже, переклад концепту LOVE у романі демонструє поєднання еквівалентності та трансформації. Українська версія загалом зберігає смислове ядро авторського бачення, однак характеризується більшою психологічною інтеріоризацією почуття; зменшенням динамічних та тілесних метафор; посиленням рефлексивності мовлення персонажів. Ці зміни свідчать про те, що художній

переклад функціонує не лише як міжмовне перенесення тексту, а й як вторинна концептуалізація емоційного досвіду, у якій відображаються норми цільової культури.

В результаті проведеного аналізу виокремлюємо найбільш поширені перекладацькі трансформації, до яких вдається перекладачка (див. табл. 3).

Таблиця 3

Перекладацькі трансформації: частотний аналіз

Тип трансформації	Частка
Еквівалентний переклад	36%
Модуляція	20%
Семантична адаптація	16%
Експлікація	12%
Лексична заміна	10%
Калькування	6%

Як видно з табл. 3, найчастіше перекладачка застосовує еквівалентний переклад, що свідчить про високий ступінь міжмовної співвіднесеності концепту LOVE/КОХАННЯ в англomовній та українській лінгвокультурах.

Переклад художнього тексту неминує супроводжується трансформаціями, що впливають не лише на мовну форму, а й на когнітивну репрезентацію ключових концептів твору. У романі концепт LOVE виступає домінуючим смислотворчим ядром наративу, тому його перекладацька інтерпретація безпосередньо впливає на реконструкцію авторської концептосфери у свідомості реципієнта, що виражається у зміні прототипових ознак концепту. Так, в англomовному тексті LOVE часто реалізується як багатомірний концепт, що поєднує романтичне кохання, пам'ять і ностальгію, жертвність, моральний вибір. У перекладі відбувається звуження або розширення цих семантичних ознак. Наприклад, переклад *love* як *кохання* активує прототип інтимного романтичного почуття, тоді як англійський концепт має ширший діапазон значень (від прихильності до моральної відповідальності). Таким чином, у когнітивній моделі українського читача LOVE набуває більш емоційно-інтимного характеру. У процесі перекладу відбувається переформатування емоційної інтенсивності. Трансформації типу модуляції та експлікації часто підсилюють емоційність перекладу. Наприклад:

“He held her close” [12, с. 237].

“Він міцно притис її до себе” [4, с. 246].

Додавання прислівника *міцно* активує сенсомоторний образ близькості, що посилює тілесну

метафорику кохання. У результаті LOVE сприймається не лише як психологічний стан, а й як фізично відчутний досвід. Адаптаційні перекладацькі рішення часто інтегрують українські культурні моделі почуттів, що призводить до зміщення культурних сценаріїв любові:

"They were meant to be together" [12, с. 113].

"Їм судилося бути разом" [4, с. 122].

Така трансформація вводить концепт **долі**, який у слов'янській культурній традиції має сильну когнітивну вагу. Унаслідок цього LOVE переосмислюється як наперед визначений життєвий шлях, а не лише як результат особистого вибору.

У романі любов часто описується через метафори руху, сили або світла. Переклад може призводити до зміни метафоричної структури концепту, а саме: зберігати метафору, замінювати її культурно релевантною, або експлікувати прихований образ:

– *a rush of love* – хвиля кохання.

Тут зберігається концептуальна метафора LOVE IS A FORCE, але вона переосмислюється через образ природної стихії, що ближчий українській образності. У когнітивному плані це сприяє формуванню більш романтизованого та емоційно насиченого уявлення про любов.

У результаті перекладацьких трансформацій концепт LOVE у цільовому тексті стає більш емоційно інтенсивним, набуває сильнішої тілесно-чуттєвої образності, інтегрує культурні сценарії долі та жертвності, втрачає частину нейтрально-афективних відтінків англійського *love*.

Таким чином, переклад не лише передає зміст роману, а й конструює нову когнітивну модель любові, адаптовану до концептосфери українського читача. Це підтверджує, що переклад художнього тексту є процесом вторинної концептуалізації, у якому мовні трансформації функціонують як інструменти реконструкції смислу.

Висновки. У романі *The Best of Me* концепт LOVE функціонує як ключова семантична домінанта, що визначає організацію сюжетної структури та моделює психологічний простір персонажів. Його вербалізація має багаторівневий характер і реалізується через взаємодію лексичних, стилістичних і синтаксичних засобів, серед яких провідну роль відіграють соматичні метафори та метафори руху.

Концепт LOVE у творі репрезентований як складна когнітивна структура, організована за принципом радіальної категорії з ядром базової семантики почуття та периферією варіатив-

них способів його осмислення. Найбільш продуктивними є концептуальні моделі LOVE AS JOURNEY, LOVE AS FORCE, LOVE AS FATE, LOVE AS BODILY EXPERIENCE та LOVE AS LOSS, які репрезентують кохання як життєвий шлях, внутрішню силу, доленосний зв'язок, тілесно-емоційний досвід і переживання втрати. Така множинність моделей засвідчує багатовимірність концепту, що поєднує психологічні, тілесні та культурні компоненти.

Переклад роману українською мовою постає як процес когнітивної реконцептуалізації, у межах якого відбувається трансформація структури концепту LOVE. Використання еквівалентного перекладу, модуляції та інших перекладацьких стратегій забезпечує збереження основного образно-емоційного потенціалу оригіналу, водночас модифікуючи окремі семантичні та прагматичні параметри.

Перекладацькі трансформації спричиняють зміни у когнітивному сприйнятті концепту: відбувається його семантична конкретизація, посилення експресивності та тілесно-чуттєвої образності, інтеграція культурно зумовлених сценаріїв (зокрема долі та жертвності), а також часткова редукція нейтрально-афективних відтінків, притаманних англійському *love*.

Отже, переклад художнього тексту слід розглядати як інструмент когнітивної адаптації та вторинної концептуалізації, у результаті якої формується нова модель концепту КОХАННЯ, релевантна концептосфері українського читача. Це підтверджує доцільність застосування когнітивно орієнтованого підходу в дослідженнях художнього перекладу.

Перспективами подальших досліджень є розширення корпусу аналізу шляхом залучення інших творів сучасної англійської художньої літератури, що дозволить виявити типологічні та ідіостильові особливості вербалізації концепту LOVE та встановити ступінь їх універсальності чи варіативності, проведення зіставного перекладознавчого критичного аналізу різних перекладів одного й того самого твору, що дасть змогу простежити альтернативні стратегії реконцептуалізації концепту LOVE та їхній вплив на читацьку інтерпретацію.

Подальшого розвитку, на нашу думку, також потребує дослідження культурно зумовлених трансформацій концепту в перекладі, зокрема механізмів інтеграції національно-специфічних емоційних і ціннісних сценаріїв у цільовому тексті.

Список літератури:

1. Загребельна Н. В., Демчук А. І. Вербалізація концепту LOVE в англомовному дискурсі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2025 № 73. С.62-65. DOI <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2025.73.11>
2. Павлович Т., Суродейкіна Т. Фреймова структура концепту LOVE. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Серія: Германська філологія*, 2024. № 835-836. С. 102-108. <https://doi.org/10.31861/gph2022.835-836.102-108>
3. Поличева Ю.В., Цепкало О.В., Гуцуляк В.В. Особливості перекладу українською мовою концепту «КОХАННЯ» в англійських фразеологізмах. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород: Гельветика 2025. Вип.40.Т.2 С. 119–125. DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2025.40.2.21>
4. Спарк Н. *Найкраще в мені*. Пер. з англ. О. Любарської. Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2013. 352 с.
5. Тлумачний словник української мови online: <https://slovnuk.ua=кохання/=любов> (дата звернення 08.02.2026).
6. Baker, M. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. 3rd ed. London; New York: Routledge, 2018. 352 p.
7. Bialyk, V. *Fundamentals of Translation Studies*. Chernivtsi: Chernivtsi University, 2016. 376 p.
8. Jackendoff, R.S, *Semantics and Cognition*. (Current Studies in Linguistics Series), Cambridge, MA: The MIT Press, 1985. 283 p..
9. Kövecses Z. *Metaphor in Culture: Universality and Variation*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. 314 p.
10. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press, 2003. 276 p.
11. Merriam-Webster Dictionary online: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/love> (дата звернення 08.02.2026).
12. Sparks N. *The Best of Me*. New York: Grand Central Publishing, 2011. 304 p.

Bialyk V. D., Lelet P. R. THE VERBALIZATION OF THE CONCEPT LOVE IN THE DISCOURSE OF FICTION AND ITS REPRODUCTION IN TRANSLATION

The article provides a comprehensive analysis of the verbalization of the concept of LOVE in English-language literary discourse and the peculiarities of its translation into Ukrainian. The relevance of the study lies in the need to interpret emotion-related concepts as multidimensional cognitive and axiological structures that shape both individual and collective linguistic worldviews. The aim of the paper is to identify the linguistic means used to represent the concept of LOVE in the source text and to establish the regularities of translation decisions aimed at preserving its semantic, figurative, and value components.

The methodological framework is based on the principles of cognitive linguistics, concept theory, discourse analysis, and translation studies. The research employs methods of conceptual modeling, contextual and interpretative analysis, componential analysis of lexical units, and comparative analysis of translation transformations. It has been established that the concept LOVE is verbalized through an extensive system of lexical nominations (love, affection, devotion, passion, tenderness), fixed expressions, and individual authorial metaphorical models LOVE AS JOURNEY, LOVE AS FORCE, LOVE AS FATE, LOVE AS LOSS, LOVE AS BODILY EXPERIENCE.. Emotionally marked adjectives, verbs denoting inner states, and intensification constructions shape the expressive potential of the text.

The study demonstrates that translation involves transformations such as modulation, concretization, generalization, compensation, and explicitation, which may influence the intensity of emotional impact, the concept's cultural connotations, and its axiological orientation. It is concluded that adequate reproduction of the concept LOVE requires consideration not only of semantic equivalence but also of cognitive and cultural parameters of both linguistic communities.

Keywords: concept LOVE, literary discourse, translation, translation transformations, cognitive linguistics, axiology.

Дата першого надходження статті до видання: 10.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 06.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026